

Συν-επιμέλεια

τι [δεν] κρύβεται μέσα σε μια λέξη 12 γραμμάτων

Όσο γράφεται το τεύχος που κρατάτε στα χέρια σας, σ' αυτό το θεαματικό σενάριο δυστοπικού sci-fi που αποτελεί πλέον την κοινωνική μας πραγματικότητα, κυριαρχεί ένα πνεύμα αισιοδοξίας. Οι τηλε-υπήκοοι βγήκαν πια από τα σπίτια τους και κυκλοφορούν στον έξω κόσμο σαν τρόφιμοι ψυχιατρείου που τους έχουν κάψει τον εγκέφαλο από τις αγωγές και πλέον, ενώ η μνήμη τους και η αντίληψή τους για το τι συμβαίνει γύρω τους έχει καταστραφεί, νιώθουν ένα ανεξήγητο αίσθημα ευφορίας.

Έτσι το να αντιληφθούμε τι συμβαίνει γύρω μας γίνεται ακόμα δυσκολότερο. Για τον κρατικό λόγο περί τρομοκρατίας, ο Γκι Ντεμπόρ έγραφε ότι δεν είναι ανάγκη να είναι πιστευτός. «Αρκεί να είναι ο μόνος στο προσκήνιο. Κι έπειτα να ξεχαστεί –σαν ένα κακό βιβλίο». Ο λόγος περί πανδημιών, που αντικατέστησε αυτόν για την τρομοκρατία, έχει τον ίδιο χαρακτήρα. Εδώ και έναν χρόνο έπρεσε αρκετή δουλειά για να ακούγεται μονάχα ο λόγος του κράτους: από τις ειδοποιήσεις της πολιτικής προστασίας στα κινητά μας, μέχρι τα δεκάδες fb ποστ τη μέρα ακόμα και των... μεγαλύτερων οπαδών του Φουκό, οι κρατικές εντολές διαδίδονταν μέσα από κάθε πιθανό μέσο και ενδεδυμένες κάθε πιθανή επιχειρηματολογία- ακόμα και τις πιο αντιθετικές, φαινομενικά, μεταξύ τους: από το «μένουμε σπίτι» για το καλό του έθνους, μέχρι το «μένουμε σπίτι» γιατί το δημόσιο σύστημα υγείας καταρρέει, ή για να είμαστε «φροντιστικά το ένα προς το άλλο». Ενώ η οποιαδήποτε συλλογικά διατυπωμένη αμφισβήτηση των παραπάνω ονομαζόταν συνωμοσιολογία και fake news, σιγά σιγά αρχίσαμε να βλέπουμε ότι οι εντολές αυτές μπορούσαν να εκπονούνται χωρίς καμία περαιτέρω δικαιολόγηση και να εμφανίζονται ακόμα κι αν δεν έχουν καμία συνάφεια η μία με την άλλη, δίχως να χρειάζεται να παρουσιάζουν μία σχέση αιτίου- αιτιατού.

Στο τεύχος αυτό αναδεικνύουμε το ρόλο της αριστεράς στα όσα ζούμε τον τελευταίο ένα χρόνο. Ιδιαίτερα όσον αφορά το διανοητικό μας σακάκι, η αριστερά που κατάφερε το κλείσιμό μας στο σπίτι με κωδικό τον «υγειονομικό κίνδυνο», μπορεί πια άνετα να περνάει σε ένα κύμα κινηματικού πυρετού, ο αγωνιστικός παλμός του οποίου αφήνει κρυμμένα όσα μας άφησε ο τελευταίος ένας χρόνος, μερικά απ' τα οποία μπορούν να βρεθούν στην υποχρεωτική μασκοφορία, την αποστασιοποίηση και, ευρύτερα, στην επικράτηση του φόβου. Η ένταση της της συμμόρφωσης στις εντολές του κράτους και των θεσμών του μπορεί να ονομάζεται κοινωνική πρόοδος.

Θα μας πείτε, πάντα αυτός δεν ήταν ο ρόλος της αριστεράς; Έχουμε αναφερθεί ξανά στο παρελθόν στο ρόλο και την ιστορία της αριστεράς ιδιαίτερα σε ένα πεδίο όπως «το φύλο» όπου, ελλείψει ανταγωνιστικών πρακτικών και λόγω της περιθωριοποίησής και υποτίμησής του για χρόνια (ή τουλάχιστον, αυτή η εντύπωση αφνόνταν να εννοηθεί), οι λόγοι της έμοιαζαν περισσότερο ακίνδυνοι. Επαναπροσεγγίσαμε αυτούς τους λόγους μέσα από τα χαστούκια που φάγαμε εξαιτίας αυτής της αρχικής αφελούς πεποίθησης. Και είδαμε ότι τα πράγματα δεν ήταν καθόλου «ακίνδυνα». Τα τελευταία χρόνια ιδιαίτερα, ο φεμινιστικός βραχίονας της αριστεράς, μπορούσε να μετράει «νίκες» και να βλέπει κοινωνική πρόοδο στους έμφυλους ρόλους, τη στιγμή που εξελισσόταν μία απ' τις μεγαλύτερες επιθέσεις εις βάρος των γυναικών.

Να το εξηγήσουμε. Γιατί εδώ έγκειται η θέση που εκφράσαμε ευθύς εξαρχής απ' όταν έσκασε η κορωνοηληξία, ότι όσα ζούμε δεν έχουν να κάνουν με κάποιον ιό, αλλά με τη διαχείριση της καπιταλιστικής κρίσης, τον δια-κρατικό ανταγωνισμό και το κλείσιμο των εθνών

κρατών στους εαυτούς τους σε οικονομικό και πολιτικό επίπεδο. Όλα αυτά τα ονομάσαμε «προετοιμασία για πόλεμο», αναδεικνύοντας μάλιστα ότι αυτή η προετοιμασία δεν μπορεί να αφήσει ανεπηρέαστες τις έμφυλες σχέσεις, ιδιαίτερα όπως εμφανίζονται σε έναν απ' τους σημαντικότερους πυλώνες του έθνους, αυτόν της οικογένειας. Έτσι βλέπουμε την οικογένεια να αποκτά όλο και μεγαλύτερη ισχύ και τη γυναικεία εργασία μέσα σε αυτήν να εντείνεται. Το βάρος των μέτρων του τελευταίου ενός έτους δηλαδή έγκειται σε έναν μεγάλο βαθμό σε αυτήν την εργασία. Οι γυναίκες είναι αυτές που καλούνται να προσαρμόσουν τα οικογενειακά έξοδα στα νέα δεδομένα (της κρίσης και της ανεργίας), να φροντίσουν την ανατροφή και την εκπαίδευση των παιδιών -ιδιαίτερα όταν αυτά έχουν μείνει με κλειστά σχολεία για μήνες- αλλά και να ρίξουν ακόμα περισσότερη συναισθηματική εργασία για τους γύρω τους, με τις ριζικές αλλαγές που έχουν επέλθει στην καθημερινότητα του καθενός, με το άγχος και την ανασφάλεια για το μέλλον, καθώς και τον περιορισμό των μέσων κοινωνικής αναπαραγωγής, ιδιαίτερα όσων έχουν πιο άμεση συσχέτιση με την κατανάλωση.

Είδαμε λοιπόν το κράτος να ενδιαφέρεται όλο και πιο έντονα για τη διατήρηση της ελληνικής πυρηνικής οικογένειας, τον έλεγχο και τον όλο και πιο στενό περιορισμό της στον εθνικό της ρόλο, ιδιαίτερα μέσα από το «νοιάξιμο» για την ενδοοικογενειακή βία. Λίγους μήνες μετά, αυτό το ενδιαφέρον μετατοπίστηκε στο νομοσχέδιο για την αλλαγή του οικογενειακού δικαίου, η συζήτηση για το οποίο ξεκίνησε από ομάδες μισογύνων ανδρών, όπως οι «Ενεργοί Μπαμπάδες».

Δεν είναι η πρώτη φορά που βλέπουμε κάτι τέτοιο. Το 2008, με το ξέσπασμα της παγκόσμιας καπιταλιστικής κρίσης, είχε κατατεθεί νομοσχέδιο για αλλαγή του οικογενειακού δικαίου, επί υπουργού Δικαιοσύνης Σωτήρη Χατζηγάκη. Το νομοσχέδιο είχε κατατεθεί, συνοδευόμενο από τη δράση μίας άλλης ομάδας μισογύνων, το Σ.Υ.Γ.Α.Π.Α., και προέβλεπε την συνεπίβλεψη των παιδιών μετά το διαζύγιο. Έχουμε πει και αλλού ότι το κράτος, αφενός δεν είναι χθεσινό, αφετέρου δοκιμάζει τις πολιτικές του και κρίνει πότε είναι η κατάλληλη στιγμή για να τις εφαρμόσει. Το 2008 το νομοσχέδιο δεν πέρασε και ο Σ.Υ.Γ.Α.Π.Α. μπορεί να έμεινε στην ιστορία σαν ένας σύλλογος «γραφικών» μισογύνων, αυτή όμως η γραφικότητα αποδείχθηκε αρκετά επικίνδυνη. Ο Σ.Υ.Γ.Α.Π.Α. το 2009 κατέβηκε ως κόμμα στην Ευρωβουλή, ως Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Κίνημα των Διαζευγμένων, και το 2012 συνέπραξε με τους ΑΝ.ΕΛ. του Πάνου Καμμένου. Ο Σ.Υ.Γ.Α.Π.Α. δηλαδή δεν έμεινε στη... γραφικότητα των συνθημάτων του, αλλά ανέπτυξε σχέσεις με το πολιτικό κόμμα που, τρία χρόνια μετά, έγινε κυβέρνηση μαζί με τον ΣΥΡΙΖΑ. Ίσως μέσα από αυτό το ιστορικό να μπορούμε να δούμε και το πέρασμα των συλλόγων μισογύνων μπαμπάδων από τη «γραφικότητα» των ακροδεξιών στην «ωρίμανση» και στον εξευγενισμό του λόγου τους μέσα απ' την συγκυβέρνηση δεξιών και αριστερών και, τελικά, στην κατάληξη τους σε αυτό που βλέπουμε σήμερα, με αποκορύφωμα την ομάδα «Ενεργοί Μπαμπάδες».

Οι «Ενεργοί Μπαμπάδες» ήδη από τα μέσα του 2020 άρχισαν να μας ενοχλούν με κειμενάκια, πανό και συνθήματα σε διάφορες γειτονιές της Αθήνας, ζητώντας «ίσο χρόνο και με τους δύο γονείς». Οι άντρες αυτοί δηλώνουν ένα αίσθημα «αδικίας» εις βάρος τους ως μπαμπάδες, ισχυριζόμενοι ότι οι «μέγαιρες» γυναίκες τους, τους στερούν την επαφή με τα παιδιά τους. Τα σπρέι, τα αυτοκόλλητα, τα πανό, η κρατικά χορηγούμενη καμπάνια στον Οργανισμό Συγκοινωνιών, τα βιντεάκια με λαλίστατα «δημόσια πρόσωπα» είναι

μια αποτύπωση της ενεργοποίησης της “κοινωνίας των πολιτών”: όπως και στην αντικαπιταλιστική εκστρατεία, οι οργανώσεις υποστήριξης της συνεπιμέλειας [sic] λειτουργούν ως το μεσοαστικό ‘κινηματικό’ πρόσωπο των κρατικών πολιτικών. Το ελληνικό κράτος ανακοινώνει μετά ότι θα φέρει προς ψήφιση ένα νομοσχέδιο και ξαφνικά βλέπουμε τη δημιουργία του ως ζητήματος και την αντιπαράθεση γύρω από το δίλημμα του αν είναι «προοδευτικό» ή «συντηρητικό».

Μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1980 τα νομικά θέματα όσον αφορά τον γάμο ήταν πολύ συγκεκριμένα: ίσχυε ο θεσμός της προίκας, η μοιχεία ήταν απαγορευμένη, η γυναίκα έπαιρνε υποχρεωτικά το επώνυμο του συζύγου, ο οποίος είχε και αποκλειστικά την επιμέλεια του παιδιού. Οι αλλαγές όμως που σημειώνονταν εκείνα τα χρόνια, η καπιταλιστική κρίση, οι αλλαγές στην εργασία και στις κοινωνικές σχέσεις, φαινόταν ότι δεν ταίριαζαν με τα παραπάνω. Ενώ οι συνθήκες ζωής άλλαζαν, οι γυναίκες άρχισαν να μιλάνε περισσότερο για τις ίδιες, να βγαίνουν προς τα έξω, να διεκδικούν χώρο και να οργανώνονται. Οι διαφορετικοί λόγοι, οι συγκρούσεις και οι διαφορετικές πορείες αυτών των φεμινιστικών κινημάτων του '70 και του '80 περιγράφονται σήμερα σαν ένα «πολύμορφο κίνημα» που κορυφώθηκε με κάποιες «θεσμικές κατοχυρώσεις». Πίσω στα δικά μας, αυτή η σκούπα του ΠΑΣΟΚ των «θεσμικών κατοχυρώσεων» στις αρχές του '80, μέσα σε όλα τα άλλα, νομιμοποίησε τον πολιτικό γάμο και θέσπισε την «ισότητα», όπως μας λένε, δηλαδή ο σύζυγος δεν θεωρούταν πια αρχηγός του σπιτιού, άρα και η επιμέλεια των παιδιών σταματούσε να δίνεται αυτόματα στον πατέρα και το βάρος του λόγου άρχισε να πέφτει στη μητέρα.

Ευτυχώς για εμάς, η καχυποψία μας απέναντι στις αριστερές κινηματικές αφηγήσεις και η σημερινή κοινωνική μας εμπειρία μάς έχουν προφυλάξει από παραμύθια προόδου και αισθήματα νίκης. Γνωρίζουμε ότι ο κόσμος γυρνάει μέσα από την εργασία, εργασία η οποία μέσα στην οικογένεια έχει ξεκάθαρο έμφυλο πρόσημο. Γνωρίζουμε επίσης ότι οι κρατικές πολιτικές μόνο στόχο έχουν την οργάνωση αυτής της εργασίας και την πειθάρκηση των ζώων μας και ότι αυτή η διαπίστωση μας έχει βοηθήσει να βλέπουμε τουλάχιστον καχύποπτα την όποια συζήτηση για νομοθετικές μεταρρυθμίσεις.

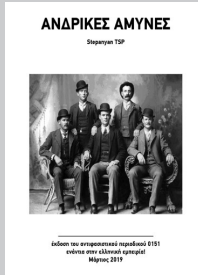
Έχοντας κεντρικά τα παραπάνω σαν αφετηρία, μπορούμε εύκολα να καταλάβουμε ότι οι λόγοι περί θεσμικής ισότητας μόνο επίθεση προς τις γυναίκες μπορεί να είναι. Πολύ περισσότερο, μπορούμε να δούμε τη συζήτηση για τη συνεπιμέλεια σαν ένα ακόμα κομμάτι της ολοένα εντασσόμενης παρεμπόδισης της εξόδου των γυναικών από το σπίτι και την οικογένεια. Αν δούμε δηλαδή το νομοσχέδιο για τη συνεπιμέλεια μέσα απ' το πρίσμα του τι μας συμβαίνει τον τελευταίο ένα χρόνο, τα πράγματα γίνονται κάπως πιο κατανοητά. Η ένταση της καπιταλιστικής κρίσης, ο εμπορικός πόλεμος και η ένταση της διεισδυτικότητας του κράτους στο κοινωνικό σώμα, όπως είναι οργανωμένο από ατομικούς υπήκοους, υπό την ονομασία «κίνδυνος από τη γρίπη», έχουν εντείνει τη γυναικεία εργασία εντός και εκτός σπιτιού. Οι ολοένα και αυξανόμενοι διακρατικοί ανταγωνισμοί και το κλείσιμο στο έθνος κράτος συνεπάγεται και την αναδιάρθρωση ενός εκ των βασικότερων κυττάρων του, αυτού της οικογένειας. Όσο συμβαίνει αυτό, το κράτος φαίνεται να ενδιαφέρεται όλο και περισσότερο για τις γυναίκες και οι αριστερές έχουν... βαρεθεί να μετράνε νίκες! Από την καμπάνια για την ενδο-οικογενειακή βία την προηγούμενη άνοιξη, στο μιντιακό «κίνημα» με το οποίο και τη συζήτηση για τη συνεπιμέλεια βλέπουμε το κράτος να περιχαράσσει τα όρια του πώς θα μιλάνε οι γυναίκες για τις ζωές τους: απ' το πως θα καταγγέλλουν το τι τους συμβαίνει μέχρι το πώς θα χωρίζουν!

Μία από τις δεκάδες χρηματοδοτούμενες διαφημίσεις των “Ενεργών Μπαμπάδων” στο κέντρο και σε συνοικίες της Αθήνας. Ωστόσο, η εκστρατεία από πλευράς ανδρικών ομάδων είχε και την κινηματική της πλευρά, όπως το εικονιζόμενο πανό σε αερογέφυρα, που εμφανίστηκε και σε μορφή συνθήματος από την Καισαριανή μέχρι το Χαλάνδρι και τα Πετράλωνα - μια χρήσιμη ένδειξη για το πώς δουλεύουν “τα κινήματα” με κρατική υποστήριξη στον 21ο αιώνα.

Αυτοκόλλητο της Άρης Προνομιών, Απρίλιος 2021

Περί ανδρικών ομάδων, βλέπε και το κεφάλαιο “Good Men” στις *Ανδρικές Αμυνές*: “Όταν αυτές οι ομάδες επικοινωνούσαν μαζί μας, στην αρχή ερχόταν κάποια ευγενική πρόσκληση, έπειτα η λιγότερο ευγενική απόρριψη από μέρους μας και στο τέλος κάποιο μινελίκι τους, σε φάση ότι «κρυβόμαστε κάτω απ’ τα φουστάνια» κάποιας μάνας ή γκόμενας ή στην πιο φιλελεύθερη βερζιόν «δεν καταλαβαίνουμε γιατί αρνείστε...».

Ο λόγος που χρησιμοποιούσαν αυτές οι ομάδες ήταν πολύ παρόμοιος των κινήματων για τα πολιτικά δικαιώματα. Η δεκαετία του 2000 από πολλές απόψεις ήταν Ευρώπη της δεκαετίας των ‘ανθρώπινων δικαιωμάτων’. Έτσι, αν ήθελες να είσαι εντός πολιτικού παιχνιδιού και να ‘χεις πιθανότητες να πετύχεις κάτι μαζικό, ειδικά στην Αγγλία, θα ‘πρεπε να βρεις ένα ‘δικαίωμα’ πίσω απ’ το οποίο να κάνεις την πολιτική σου καμπάνια. Από τα πιο κλασικά θέματα μέχρι το δικαίωμα σε βετζετέριαν ενδείξεις στα φαγητά και στα μενού ή το δικαίωμα για μεγαλύτερες θέσεις για ‘υπέρβαρους’ στα αεροπλάνα, το κάθε τι έμπαινε πίσω από την ταμπέλα των ‘ανθρώπινων δικαιωμάτων’, αυτή τη μεγάλη φιλελεύθερη ανακάλυψη της Δύσης που αφομοίωσε ή κατασκεύασε διόδους μεσολαβήσεων για κάθε αριστερή αιχμή. Η πολιτική δεξιά ήδη από το ’80 σε μέρη όπως η Γαλλία, αντιλαμβανόμενη το ότι μεταπολεμικά και λίγο πριν την κατάρρευση της ΕΣΣΔ έπρεπε να αντιπαλέψει την κρατική αριστερή ρητορική και τον νομιμοποιημένο αντιφασισμό/αντιναζισμό, είχε αντικαταστήσει ήδη τον φυλετικό ρατσισμό και τον βιολογικό αντισημιτισμό με τον πολιτισμικό ρατσισμό και τον αντισημιτισμό, λειαίνοντας μεταξύ άλλων το έδαφος ανάμεσα σ’ αυτήν και την Νέα Αριστερά.”

Όταν λέμε παιδο-κεντρισμός, εννοούμε κάτι τέτοιο. “Βγάζουν τα παιδιά στο παζάρι” είναι ο τίτλος που επέλεξε η εφημερίδα για να σχολιάσει το νομοσχέδιο για την υποχρεωτική συνεπιμέλεια, με μια φωτογραφία ενός παιδιού να κλαίει δίπλα στο αρκουδάκι του, ενώ από πίσω αργοφάνονται οι φιγούρες ενός ζευγαριού έτοιμου να μαχαιρώσει ο ένας τον άλλον - εδώ που τα λέμε κυρίως φαίνεται η φιγούρα μιας γυναίκας να μαλώνει. Είναι το εικαστικό πλαίσιο που χρησιμοποιεί κάθε μέσο για να πει πόσο τραυματίζεται το παιδί όταν

μαλώνουν οι γονείς. Παρακάτω, άλλη μια εικόνα-χιλίες-λέξεις για το ποιος ασκεί βία κατά του παιδιού που έχει αποφασίσει ελεύθερα να πάει με τον μπαμπά του. Καλού εδώ καταφθάνει ο νόμος (το κράτος δηλαδή) και λέει: αφήστε το - κυρίως γυναίκες, αφήστε το - θα φροντίσουμε μεις για τα ζητήματα των παιδιών σας και της με το ζόρι οικογένειάς σας. Στην ουσία, κρατικο-κεντρισμός είναι.

Η συζήτηση για τη συνεπιμέλεια, δηλαδή, έχει κεντρικά αυτόν τον χαρακτήρα: να δυσκολεύει τις γυναίκες ακόμα περισσότερο να χωρίζουν. Όχι ότι μέχρι σήμερα αυτό ήταν κάτι εύκολο. Για χρόνια τώρα η γραφειοκρατία που έχει χτιστεί γύρω από αυτό που λέμε νομικά «διαζύγιο» έχει ακριβώς αυτή τη λειτουργία. Αν αποφασίσει κάποια να πάρει αυτόν τον δρόμο για να χωρίσει και, όπως συμβαίνει συνήθως, αυτός ο δρόμος είναι γεμάτος πολεμική μέσω δικαστηρίων, πρέπει να έχει οικονομικές και ψυχικές δυνατότητες για να τον ακολουθήσει. Πρέπει δηλαδή να έχει φράγκα να σκάει σε δικηγόρους και μπόλικκ υπομονή να εκθέτει την εαυτή της για χρόνια στις δικαστικές αίθουσες. Πρέπει ακόμη να είναι έτοιμη να δελεάσει ο πρώην σύζυγος τα παιδιά τους ώστε να καταθέσουν εναντίον της στα δικαστήρια. Και υπό αυτό το πρίσμα που είναι «το καλό του παιδιού», πρέπει να είναι προετοιμασμένη για μπόλικκο σεξιστικό χτένισμα της ζωής της από κάθε λογής ψυχολόγους και κοινωνικούς λειτουργούς. Η συζήτηση για τη συνεπιμέλεια καθιστά το διαζύγιο ακόμα πιο δύσκολο.

Ας δούμε μόνο κάποια από τα αιτήματα των «Ενεργών Μπαμπάδων». Το μούρασμα του χρόνου κατά 2/3 και 1/3, η κατοικία στην ίδια περιοχή και των δύο γονέων, αλλά και το τέλος της διατροφής απ’ την πλευρά των μπαμπάδων μπορούν να διαβαστούν ως τρία σημεία που απομακρύνουν ακόμα περισσότερο μία γυναίκα απ’ τον οριστικό χωρισμό της, οδηγώντας την στο να σκεφτεί δύο και τρεις φορές το κατά πόσο την συμφέρει το διαζύγιο.

Τη στιγμή που, όπως είπαμε, ο ρόλος της οικογένειας ως θεσμού τίθεται με ακόμα πιο εθνικά ωφέλιμους όρους στο προσκήνιο και, άρα, η γυναικεία εργασία μέσα σε αυτήν εντείνεται, η ρητορική περί ισότητας λόγω του καταμερισμού της εργασίας που επικαλείται το νομοσχέδιο για τη συνεπιμέλεια ακούγεται τουλάχιστον γελοία. Κι αυτό γιατί οι έμφυλες σχέσεις ούτε αλλάζουν μέσα από νομοσχεδία, ούτε φυσικά ακολουθούν, μέσω αυτών των νομοσχεδίων, μία γραμμική πορεία «προόδου», όπως παρουσιάζεται από την αριστερά. Μέσα στο πλαίσιο αυτών των σχέσεων μάλιστα, η εργασία της αναπαραγωγής έχει ξεκάθαρο έμφυλο πρόσημο. Πρόκειται δηλαδή για γυναικεία εργασία και αυτή είναι μία διαπίστωση για την οποία η πραγματικότητα γύρω μας βριθεί παραδειγμάτων από πριν τον κόβιντ -πόσο μάλλον μετά.

Οι γυναίκες εδώ και αιώνες συνδέονται με το βάρος της σωστής ανατροφής των παιδιών. Είναι αυτές που φέρουν την ευθύνη για ό,τι συμβεί στο παιδί. Η λειοδωρία των γυναικών της εργατικής τάξης που αφήνουν μόνα τους τα παιδιά τους όσο δουλεύουν, η στοχοποίηση των μεταναστριών γυναικών ως ανεύθυνων μανάδων που αφήνουν ανεξέλεγκτα τα παιδιά τους-ιδιαίτερα των Ρομνί, στοχοποίηση η οποία έχει οδηγήσει πολλές φορές στο να τις απομακρύνουν από τα παιδιά τους- είναι μόνο μερικά παραδείγματα. Σ’ αυτά, η ευθύνη των ανδρών-μπαμπάδων δεν υπάρχει πουθενά, επιβεβαιώνοντας ότι η ευθύνη της αναπαραγωγής, άρα και η εργασία της αναπαραγωγής, δεν είναι κάτι που κοινωνικά τους αναλογεί.

Ας δούμε όμως πως λειτουργεί αυτή η κατάσταση τους τελευταίους μήνες. Εδώ και έναν χρόνο βλέπουμε ότι οι γυναίκες επωμίζονται το βάρος του να πειθαρχήσουν τα παιδιά τους στα “υγειονομικά” μέτρα και λειοδορούνται όταν δεν το κάνουν. Είναι αυτές, δηλαδή, που κατηγορούνται για το αν και κατά πόσο τα πιτσιρικά στα σχολεία έχουν μάθει να είναι για ώρες με μάσκα και, μάλιστα, όσες αρνούνται να βάλουν μάσκα στα παιδιά τους, κατηγορούνται ως οπισθοδρομικές, χριστιανές και αμόρφωτες [1]. Ακόμα για την άρνηση μούγκας των πιτσιρικάδων, όπως έγινε στο Περιστέρι, δόθηκε αρκετό βάρος στο να

κατηγορήσουν τη μητέρα τους για τη βιαιότητα τους και την άρνηση από μέρους τους να φορέσουν τη μάσκα μέσα στο μετρό.

Το «μοίρασμα» της εργασίας που υπόσχονται, δηλαδή, φαντάζει σαν ιστορία παρμένη από σενάριο επιστημονικής φαντασίας. Οπότε τι μένει από αυτό το νομοσχέδιο το ξεμασκαρέψουμε από τον “προοδευτικό” του χαρακτήρα; Μα αυτό που είπαμε παραπάνω, δηλαδή η αυξανόμενη παρεμπόδιση της εξόδου των γυναικών από το σπίτι, μέσα από την ενίσχυση του θεσμού της οικογένειας. Η φαινομενική ελάφρυνση της εργασίας συνεπάγεται την ενεργοποίηση ακόμα περισσότερων μηχανισμών γυναικείας πειθάρχησης. Αν κάποια αποφασίσει να χωρίσει και να ζήσει με -όσο γίνεται- τους δικούς της όρους, με το νέο νομοσχέδιο θα καλείται να δίνει ακόμα περισσότερο λογαριασμό για το τι κάνει στη ζωή της, στα πλαίσια της ενημέρωσης του πατέρα για το μεγαλύτερο του παιδιού. Εφόσον δηλαδή καλείται να διατηρεί υποχρεωτικά μία σχέση μαζί του, ανεξάρτητα μάλιστα του ποια ήταν η σχέση τους και γιατί έληξε, η καθημερινότητά της, οι επιθυμίες της και οι ανάγκες της εξακολουθούν να φιλτράρονται μέσα από αυτή τη σχέση, υπό το πρίσμα του κατά πόσο είναι σωστή μητέρα. Σε αυτήν την πειθαρχία έρχονται να προστεθούν και οι θεσμικοί μηχανισμοί, ψυχολόγοι, κοινωνιολόγοι, δικαστές, που καλούνται να περνάνε τη ζωή της από κόκκινο, θέτοντας διαρκώς τον κίνδυνο της απομάκρυνσής της από το παιδί. Κι όλα αυτά μάλιστα ενώ στερείται το μοναδικό «όφελος», δηλαδή τη διατροφή.

Κι άλλοι ειδικοί...γιατί δεν μας έφταναν!

Η επίθεση αυτή που περιγράφουμε παραπάνω, δε θα μπορούσε να γίνει δυνατή χωρίς τη συμβολή των «ειδικών», χωρίς την διατύπωση δηλαδή με βαρύγδουπο και αντικειμενικό λόγο των επιχειρημάτων που θέτουν στο επίκεντρο τις γυναίκες για να τις υποτιμήσουν ως «αμφιβόλου ποιότητας μανάδες».

Άλλωστε, η σύνδεση των γυναικών αποκλειστικά και μόνο με τη μητρότητα, πάντα με το βλέμμα στραμμένο στο «καλό των παιδιών» και, άρα, την σωστή αναπαραγωγή του έθνους και του εργατικού και πολεμικού του δυναμικού, είναι εδώ και πάνω από έναν αιώνα ένας τρόπος υποτίμησης και πειθάρχησης των γυναικών. Ο παιδοκεντρισμός, που λέμε, βρίσκει τις ρίζες του στην ευγονική και στη σωστή ανατροφή μέσα από τις «υγιεινές συνήθειες» (σας θυμίζει κάτι; τώρα που έπεσε πάλι πολλή υγεία;).

Από τα μέσα περίπου του 20ου αιώνα την πειθάρχηση των γυναικών ήρθαν να αναλάβουν ψυχίατροι, ψυχολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί... διαφόρων ειδών ανθρωπιστές με λίγα λόγια. Αυτοί ιδιαίτερα συνέχισαν να θέτουν στο επίκεντρο το παιδί, η εξέλιξη του οποίου καθορίζεται, όπως μας λένε, από τι άλλο; μα από το κατά πόσο δοστική, συναισθηματική κτλ -ηθική θα λέγαμε εμείς- είναι η μητέρα του. Διάφορες θεωρίες που ξεπήδησαν μέσα στον 20ο αιώνα έχουν θέσει στο στόχαστρο τη σχέση μητέρας- παιδιού, ακριβώς για να την παθολογικοποιήσουν. Η μητέρα δεν πρέπει να είναι ούτε υπερπροστατευτική, αλλά ούτε και ψυχρή. Πρέπει να δίνει το σωστό παράδειγμα σαν άνθρωπος, να είναι εργατική, αλλά να αφιερώνει ταυτόχρονα και τον «απαραίτητο» χρόνο στο παιδί της. Από την ψυχανάλυση και το οιδιπόδειο μέχρι την αναπτυξιακή ψυχολογία ακούμε για τα απαραίτητα έμφυλα πρότυπα που χρειάζονται για τη σωστή κοινωνική ανάπτυξη του παιδιού. Προπαντός, αυτό που καταλαβαίνουμε από κάθε λέξη που διατυπώνουν όλοι αυτοί οι ειδικοί είναι ότι για όλα φταίει μια γυναίκα, στην προκειμένη η μητέρα.

Αυτοί λοιπόν οι μισογύνδες είναι που καλούνται να βγάλουν επίσημα πορίσματα, σε περιπτώσεις διαζυγίων και δικαστικών εντάσεων, του κατά πόσο κατάλληλη είναι κάποια σαν μητέρα. Παιδοψυχολόγοι και κοινωνικοί λειτουργοί είναι αυτοί που χτενίζουν κάθε πτυχή της ζωής της: τι δουλειά κάνει, αν πίνει, αν καπνίζει, τι κάνει στην ερωτική της ζωή και άλλα πολλά.

Οι “Ενεργοί Μπαμπάδες”, επικαλούμενοι αυτούς τους μισογύνδες με πτυχία, μας μιλάνε σήμερα για τη «γονεϊκή αποξένωση», το φαινόμενο δηλαδή του να στρέφει ο ένας γονέας το παιδί εναντίον του άλλου, προκαλώντας στο παιδί συναισθήματα εχθρότητας. Πίσω από αυτήν την ουδέτερη και αντικειμενική επιστημονική θεωρία βρίσκεται η επίθεση προς τις γυναίκες που δε θέλουν να έχουν σχέσεις με τον πρώην τους και να υφίστανται πειθάρχηση μέχρι να πεθάνουν σαν σύ-ζυγοι.

Οι ειδικοί αυτοί, βέβαια, δεν χρειάζονται τους “Ενεργούς Μπαμπάδες” για να μιλήσουν. Ξερνάνε τον σεξιστικό τους οχετό και από μόνοι τους. Λαλίστατοι καθώς είναι, δεν έχουν διστάσει τον τελευταίο καιρό να βγουν και να μιλήνουν για τα οφέλη της συνεπιμέλειας. Μας είπαν ακόμα ότι το αίτημα για ισόχρονη διαμονή στα σπίτια και των δύο γονέων βοηθάει νευροαναπτυξιακά το παιδί, καθότι του δίνει περισσότερα κοινωνικά ερεθίσματα! [2]

Αριστερά

Βέβαια δεν επικαλούνται τους ειδικούς μόνο οι Ενεργοί Μπαμπάδες, με τρόπο και λόγο που μπορεί να φαίνεται έως και γραφικά συντηρητικός. Πρώτες που τονίζουν τη σημασία των επιτροπών ειδικών εμπειρογνομόνων είναι οι αριστερές φεμινίστριες. Οι ίδιες μάλιστα δεν τάσσονται ενάντια στη συνεπιμέλεια απαραίτητα, αλλά ζητάνε περισσότερη κατοχύρωση για τους διάφορους ρατσιστές που θα κρίνουν τους όρους με τους οποίους θα γίνεται αυτή. Κι αυτό είναι κάτι το κατανοητό, μιας και η Αριστερά αναπαράγεται τόσο κοινωνικά όσο και υλικά από αυτούς τους «ειδικούς». Η διεκδίκηση της εδώ και δεκαετίες να εξαγνίσει και να κατοχυρώσει τους τομείς της «γνώσης», της «επιστήμης» και της «αντικειμενικότητας» είναι ο τρόπος της να συμμετέχει στη λήψη των αποφάσεων, δηλαδή στη χάραξη των κρατικών πολιτικών.

Ας δούμε τα παραπάνω μέσα από τον λόγο φεμινιστριών τους τελευταίους μήνες. Σε ανακοίνωσή της η ΜΚΟ *Διοτίμα* τον Δεκέμβριο του 2020 δεν τάσσεται ρητά ενάντια στη συνεπιμέλεια, μιας και όπως λέει «οι κοινωνικοοικονομικές συνθήκες έχουν αλλάξει, οι έμφυλοι ρόλοι έχουν υποστεί μετατοπίσεις, ενώ έχουν συντελεστεί θεσμικές εξελίξεις που δεν μπορούν να αγνοηθούν (νομική κατοχύρωση της ουσιαστικής ισότητας των φύλων, σύμφωνο συμβίωσης ομόφυλων ζευγαριών, νομική αναγνώριση ταυτότητας φύλου, Σύμβαση Κωνσταντινούπολης)». [3] Δεν τάσσεται ενάντια, δηλαδή, γιατί αναγνωρίζει μία «πρόοδο» στις έμφυλες σχέσεις, την οποία καταλογίζει στις θεσμικές κατοχυρώσεις που έχουν πραγματοποιηθεί, φυσικά, μετά από τους αγώνες της Αριστεράς.

Δεν είναι η πρώτη φορά που βλέπουμε την αφήγηση περί θεσμικών αγώνων και προόδου. Μάλιστα, πιστεύουμε ότι αυτός είναι ο τρόπος με τον οποίο κατασκευάζεται μία ιστορία για τον αριστερό εαυτό της, για να δικαιολογή τον ρόλο της και την αναγκαιότητα της υπάρξεώς της στους κρατικούς μηχανισμούς. Αφενός, δηλαδή, μας λένε ότι ο κόσμος αλλάζει και, μάλιστα, μέσω νομοθετικών μεταρρυθμίσεων, τις οποίες έχουν καταφέρει οι «ειδικοί» της αριστεράς: δικηγόροι, γιατροί, ακόμα και ειδικοί των... κινήματων.

Αφετέρου, ο λόγος αυτός αποκρύπτει την πραγματικότητα που βλέπουμε γύρω μας. Εμείς δηλαδή, δεν βλέπουμε πρόοδο, αλλά συνεχή αναδιάρθρωση των έμφυλων σχέσεων. Την ιστορία που αυτές καπηλεύονται σαν «νίκη» μέσα από τα νομοσχέδιά τους, εμείς την αναγνωρίζουμε σαν την ιστορία της ήττας των κινημάτων μας. Αναγνωρίζουμε δηλαδή μέρος της καταγωγής τους στη σταδιακή επικράτηση από το '70 έως το '80 των φεμινιστριών που ήθελαν να γίνουν κράτος, να μπουν στις νομοπαρασκευαστικές επιτροπές και να απολαύσουν τη συμμετοχή τους στο εθνικά συμφιλιωμένο σύνολο, εις βάρος των συντροφισσών τους που περισσεύσανε. Η επικράτηση των σπουδών φύλου σήμερα ως «φεμινισμού» και οι θεσμικές νίκες «των γυναικών» τότε (βλέπε ΠΑΣΟΚ) είναι απλώς σημεία της ήττας μας. Οι θεσμικές φεμινίστριες συνέχισαν να υπάρχουν και να μιλάνε μέσα σε αποστειρωμένα περιβάλλοντα, χωρίς να συνομιλούν πια με κάποιο κινηματικό κομμάτι, κάτι το οποίο απομάκρυνε όλο και περισσότερο τον λόγο τους απ' την κοινωνική πραγματικότητα. Ταυτόχρονα, στη δεκαετία του '90 ο ελληνικός σεξισμός ανανεώθηκε μέσα σε ένα κλίμα εθνικής ευημερίας, που προκλήθηκε από την έλευση Βαλκάνινων μεταναστών εργατών και τη συνεχή υποτίμησή τους, αναδύθηκε η φιγούρα του «φραγκάτου μάτσο άντρα» (βλέπε Κωστόπουλος), που με τα λεφτά του ρίχνει τις «χαζογκόμενες», αλλά και εδραιώθηκε η φιγούρα της φεμινίστριας σαν καρικατούρα (η αξύριστη αριστερή με το ταγάρι). Στο background αυτής της κατάστασης βλέπουμε ότι η υποτίμηση και η πειθάρχηση των μεταναστριών γυναικών στους τομείς της σεξεργασίας (καταναγκαστικής ή μη) και της οικιακής εργασίας ήρθε να συμβάλει στην αναδιάρθρωση των οικογενειακών σχέσεων και στο καπιταλιστικό «άνοιγμα» σε υπηρεσίες «φροντίδας» -υπηρεσίες οι οποίες στελεχώθηκαν από ήδη υποτιμημένες (με όρους φύλου, έθνους, τάξης) γυναίκες.

Σ' αυτό το πλαίσιο οι αριστερές φεμινίστριες, με το να γίνονται ολόένα και περισσότερο σάρκα απ' τη σάρκα του έθνους-κράτους και να απομακρύνονται όλο και περισσότερο απ' το οποιοδήποτε «κίνημα», μπορούσαν να βλέπουν και να μιλάνε για την «πρόοδο». Ιδιαίτερα σήμερα μπορούν, μαζί με τους συντρόφους τους, να μας κλείνουν σπίτια μας, να μας βάζουν μάσκα και να μας έχουν να ζούμε με επιδόματα, αλλά αυτές να μετράνε «νίκες». Μπορεί μέσα από την ένταση της κρίσης τον τελευταίο ένα χρόνο και το ολόένα και μεγαλύτερο κλείσιμο στο έθνος κράτος, οι έμφυλοι ρόλοι να περιχαράκωνται ακόμα περισσότερο και να αυξάνεται η ισχύς της ελληνικής, πυρηνικής οικογένειας, όμως οι αριστερές να βλέπουν ότι... τα έμφυλα στερεότυπα έχουν προοδεύσει...

Υπό αυτό το πρίσμα, έχοντας στο μυαλό μας την αριστερά -μαζί με τη φεμινιστική της πτέρυγα- σαν κράτος, μπορούμε να καταλάβουμε το μοναδικό πρόβλημα αυτών των γυναικείων οργανώσεων: είναι το πως θα επιβεβαιώσουν την ύπαρξή τους στη λήψη των αποφάσεων. Η *Διατίμια* το λέει ξεκάθαρα:

«Η τρέχουσα δημόσια συζήτηση για την αναμόρφωση του οικογενειακού δικαίου δυστυχώς γίνεται σε ναρκοθετημένο πεδίο. Οι γυναικείες οργανώσεις και συλλογικότητες παρά το γεγονός ότι τοποθετήθηκαν δημόσια, δεν κλήθηκαν σε διάλογο, ούτε συναντήθηκαν με τον Υπουργό Δικαιοσύνης, παρά τις προσπάθειες που κατέβαλαν»

Αυτό που ζητάνε είναι να κατοχυρωθούν οι δικές τους θέσεις στον τομέα της διαμεσολάβησης. Ζητάνε τη δημιουργία «συμβουλευτικών δομών διαμεσολάβησης και υποστήριξης των γονέων που προχωρούν στη λύση της (έννομης) συμβίωσής τους»,

δηλαδή ακόμα περισσότερους ειδικούς, ψυχολόγους και κοινωνικούς λειτουργούς, που να χτενίζουν τις ικανότητες μητρότητας της κάθε γυναίκας, πάντα με το καλό του παιδιού στο επίκεντρο. Μιλάνε ακόμα για ίδρυση «δικαστηρίων οικογενειακού δικαίου» και την επιμόρφωση των δικαστικών λειτουργών γύρω από ζητήματα ενδοοικογενειακής βίας και παιδικής κακοποίησης, την οποία θα αναλάβουν, ποιες άλλες, οι αριστερές φεμινίστριες και οι ΜΚΟ τους. Μάλιστα, για να κατοχυρώσουν αυτές τους τις διεκδικήσεις, έχουν δημιουργήσει την «Επιτροπή για το Οικογενειακό Δίκαιο και την Υποχρεωτική Συνεπιμέλεια».

Λίγο κρασί για το σβήσιμο

«Ας το διατυπώσω εξαρχής όσο πιο ξεκάθαρα μπορώ, παρά την αμφιθυμία μου: η εφαρμογή των περιοριστικών μέτρων φυσικής απομάκρυνσης είναι αναγκαία, με τον απαραίτητο όρο να μην αναπαράγει/εντείνει κοινωνικές ανισότητες και να εξασφαλίζεται η δημοκρατική λογοδοσία των κυβερνητικών αποφάσεων.» [4]

Συνοψίζοντας: αυτό που παρατηρούμε τον τελευταίο ένα χρόνο είναι μια εμφανής αναδιάρθρωση του έθνους-κράτους. Αυτή η αναδιάρθρωση περιλαμβάνει όλους τους τομείς της κοινωνικής αναπαραγωγής (το κλείσιμο των συνόρων, την πειθάρχηση στον δημόσιο χώρο, τη στρατιωτικοποίηση της καθημερινότητας, τον ολόένα και σφιχτότερο εναγκαλισμό μπάτσων και γιατρών, την ισχυροποίηση της εθνικής ενότητας, την προετοιμασία για πόλεμο). Κεντρική πτυχή αυτής της αναδιάρθρωσης είναι η πυρηνική οικογένεια μας και -ιδιαίτερα στην Ελλάδα- αποτελεί τον πυρήνα του έθνους που πρέπει να περιφρουρηθεί αλλά και το μοριακό πεδίο στο οποίο ασκείται ο έλεγχος των σωμάτων. Γι' αυτό τον λόγο, οι κρατικές πολιτικές επικεντρώνονται στην οικογένεια μιλώντας συνεχώς για το «δημογραφικό πρόβλημα»: επειδή λειτουργεί αφενός ως τόπος εμπέδωσης των έμφυλων ρόλων του ελληνικού έθνους, αφετέρου ως πεδίο της υλικής υποτίμησης των γυναικών μέσω της άμισθης οικιακής εργασίας.

Μέσα στο πολιτικό πλαίσιο της σημερινής συγκυρίας, λοιπόν, βλέπουμε την επιδίωξη να ενισχυθεί η οικογένεια. Βλέπουμε ότι το ελληνικό κράτος συνεχίζει να προωθεί πολιτικές που περιφρουρούν την πυρηνική οικογένεια και την ετεροκανονικότητα θέτοντάς τες ως βασικές προϋποθέσεις για να είναι αποδεκτοί κοινωνικά οι πολίτες του και για να μπορούν να «απολαύσουν» τα υλικά προνόμια της εθνικής κοινότητας. Και τούτη η προώθηση έχει παρελθόν σύμπραξης της αριστεράς και της δεξιάς: η δεύτερη επιτροπή για το δημογραφικό στήθηκε επί ΣΥΡΙΖΑ το 2017. Εκεί οι αριστερές φεμινίστριες έθεσαν ως απαραίτητο στοιχείο της δημογραφικής πολιτικής την ισότητα των φύλων και το δικαίωμα στην αυτοδιάθεση των γυναικείων σωμάτων κατηγορώντας τις γειτονικές χώρες ότι απαγορεύουν τις αμβλώσεις. Σε συνέχεια της υπεράσπισης του ελληνικού έθνους, ο ΣΥΡΙΖΑ σκαρφίστηκε για την αναπαραγωγή παιδιών την επέκταση της έννοιας της οικογένειας με νέες μορφές οικογένειας: μόρσεσε, με τον τρόπο αυτό, να εργαλειοποιήσει τα δικαιώματα των λαστικ αυτοπροβαλλόμενος ως «προοδευτικός». [5]

Από όσα διαβάσατε μέχρι εδώ, καταλαβαίνετε ότι συζητάμε την ενοποίηση αριστεράς-δεξιάς υπό το φως τόσο της εξωτερικής πολιτικής του ελληνικού κράτους (βλέπε Συμφωνία των Πρεσπών και η άσκηση διαρκούς πίεσης στο τουρκικό κράτος) όσο και των πολιτικών υποτίμησης και πειθάρχησης στο εσωτερικό του (βλέπε αντιμεταναστευτική πολιτική και υποτιθέμενη υγειονομική κρίση λόγω του ιού-με-την-κορώνα). Αυτό σημαίνει ότι αποφεύγουμε να

τοποθετήσουμε τα ζητήματα στο δίπολο συντηρητικό-προοδευτικό μας και αυτή η άποψη οικοδομείται πάνω στο δίπολο δεξιά-αριστερά. Μ' αυτή την έννοια, δεν μιλάμε για εναλλακτική/alt-right ακροδεξιά καθώς επιμένουμε να βάζουμε την αριστερά στο κάδρο των πολιτικών που ασκούνται εναντίον μας και να αναδεικνύουμε την ενότητα και τη συνέχεια των ελληνικών κρατικών συμφερόντων. [6]

Νομίζουμε, δε, ότι τα ζητήματα έμφυλης τάξης συνιστούν έναν από τους πυρήνες αυτής της ενότητας. Έτσι φτάνουμε στο να αναδειχθεί ξανά το "δημογραφικό" ως κομβικής σημασίας πρόβλημα επί της διακυβέρνησης του ΣΥΡΙΖΑ χρησιμοποιώντας μεταξύ άλλων και το «προοδευτικό» ρατσιστικό επιχείρημα πως (κάποιοι) μετανάστες πρέπει να πολιτογραφούνται ως έλληνες υπήκοοι μιας και γεννάνε πολλά παιδιά· άρα θα «μας» βοηθήσουν να λύσουμε το πρόβλημα της υπογεννητικότητα. Γι' αυτό τον λόγο υπέρ της συνεπιμέλειας δεν τίθενται μόνο οι πατενταρισμένοι φασίστες αλλά και διάφοροι σύλλογοι αριστερών μπαμπάδων· γεγονός που αναδεικνύεται από την προβολή του θέματος –και της σωστής άποψης επ' αυτού– από αριστερά μήντια. [7]

Κι αυτή η ενότητα των αριστερών και δεξιών συνιστωσών του ελληνικού κράτους δεν είναι τυχαία –ούτε εμφανίζεται τυχαία σε στιγμές κρίσιμες για την πορεία του ελληνικού κράτους, όπως φαίνεται από το απόσπασμα της Αθανασίου. Στηρίζεται αφενός στα κοινά υλικά συμφέροντα, αφετέρου στους κοινούς πολιτικούς άξονες. Ως συνέπεια αυτού, αφενός δεν θίγουν τον γάμο ως άμισθη γυναικεία οικιακή εργασία, αφετέρου υπερασπίζονται την οικογένεια ως κύτταρο του ελληνικού κοινωνικού σχηματισμού. Τέλος, ενδιαφέροντα να προωθήσουν τα ελληνικά συμφέροντα ως τέτοια: από το να ελέγξουν τον δημόσιο χώρο και να επιτείνουν τις πολιτικές πειθάρχησης μέχρι το να αναδιατάξουν τους έμφυλους ρόλους που "κοιτάνε" προς το μετεναρμόνισμα του εθνικού κορμού.

Πάνω, 1938: Ίσος χρόνος :) και με τους δύο γονείς για την οικογένεια Γκέμπελς. Εδώ δίπλα η αφίσα με το πρότυπο της γερμανικής οικογένειας. Ο μπαμπάς αγκαλιάζει όλα τα παιδιάκια. Ο αετός-κράτος-μπαμπάς αγκαλιάζει όλη την οικογένεια. Simple and clear. Στην πάνω φωτό στο ρόλο του αετού, ο μπαμπάς Αντολφ. Η "μαγεία" της εικόνας όταν δεν υπήρχαν ακόμα ψηφιακά media αλλά υπήρχε σίγουρα άποψη του κράτους για την οικογένεια.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

[1] Έτσι κι αλλιώς ο λόγος των γυναικών υποτιμούνταν ως μη ορθός, μη επιστημονικός λόγος και ταυτιζόταν με τη δεισιδαιμονία και τον ανορθολογικό συναισθηματισμό. Γι' αυτό δεν ήταν δύσκολο να λειοδορηθούν οι «ανεύθυνες» μανάδες ως οπισθοδρομικές. Τον χειμώνα που μας πέρασε, μάλιστα, το ζήτημα έφτασε να απασχολεί τους Εισαγγελείς Ανηλίκων στην Κρήτη, καθώς το να μην στέλνουν οι γονείς τα παιδιά τους στο σχολείο λόγω μάσκας θεωρήθηκε παραμέληση ανηλίκου. Η γνωστή εφημερίδα με μόνους εργοδότες τους αναγνώστες της κάλυψε ενδελεχώς το θέμα, αποκαλώντας τους γονείς «αρνητές της μάσκας» και επιρρίπτοντάς τους την ευθύνη της μη σωστής εκπαίδευσης των παιδιών τους («Αρνητές της μάσκας συνεχίζουν να μην στέλνουν τα παιδιά τους σχολείο», *ΕΦ.ΣΥΝ.*, 23-10-2020). Κατηγορία η οποία βέβαια πέφτει στις μανάδες, αφού αυτές είναι υπεύθυνες για την συνολικότερη προετοιμασία των παιδιών για το σχολικό περιβάλλον. Πέρα όμως από την άρνηση της μάσκας, οι «αμόρφωτες μανάδες» είναι αυτές που εναντιώνονται στο νομοσχέδιο για τη συνεπιμέλεια, σύμφωνα με τα λεγόμενα του μέγα διανοητή Ακη Γαβριηλίδη, σε κείμενο που δημοσιεύτηκε τον Μάρτιο στην προσωπική του σελίδα με τίτλο «Όλες μαζί να προστατεύσουμε το αόματο νομοσχέδιο περί συνεπιμέλειας». Σ' αυτό σχολιάζει ένα ψήφισμα που αναρτήθηκε στο anaaz με τίτλο «ΟΧΙ στην ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ συνεπιμέλεια», τονίζοντας τα γλωσσικά σφάλματα και την έλλειψη επιμέλειας του κειμένου, αλλά ασκώντας και "queer" κριτική στο περιεχόμενό του. Σαν να μας λέει ότι οι γυναίκες που το έγραψαν είναι κάτι αμόρφωτες νοικοκυρές που δεν έχουν διαβάσει ποτέ στη ζωή τους Τζούντιθ Μπάτλερ και γι' αυτό δεν μπορούν να πιάσουν το μετά-μετά περιεχόμενο του νομοσχεδίου, όπως κάνει αυτός.

[2] Βλ. «Συνεπιμέλεια: Παρέμβαση 57 γυναικών πανεπιστημιακών και ερευνητών σχετικά με τη μητρότητα και τον φεμινισμό», news247.gr, 30-11-2020.

[3] «Δελτίο Τύπου: Το Κέντρο Διοτίμα για τη συνεπιμέλεια», diotima.org.gr, 20-12-2020.

[4] Αθηνά Αθανασίου, «Για την αίσθηση ενός παρόντος από/σε απόσταση», στο *Τοπικά ιθ' - Αποτιπώσεις σε στιγμές κινδύνου*, Αθήνα: Νήσος, σελ. 37. Διαθέσιμο σε μορφή pdf. Η αριστερή γραμμούλα, σημειωτέον, έπεσε αρκετά νωρίς, από τον Απρίλιο του 2020.

[5] Ευχαριστούμε τη Λ. γι' αυτή την επισήμανση.

[6] Προτείνουμε ακριβώς το αντίθετο, δηλαδή, από αυτό που υποστηρίζεται στο άρθρο (με τον αρκετά ενδεικτικό τίτλο) «Συνεπιμέλεια: Κλίνετε επί δεξιά» (*antifa traverso* #05, σελ. 19-21). Όπως φαίνεται, η επικέντρωση των συγγραφέων στην αντιπαράθεση με τη «συγκρότηση ενός εναλλακτικού ακροδεξιού ρεύματος» τους/τις οδηγεί να βλέπουν με θετικό μάτι τις θεσμικές γυναικείες οργανώσεις και ΜΚΟ που, «με σύνθετη επιχειρηματολογία», «δικαία έχουν αντιταχθεί προς το παρόν στο προς ψήφιση νομοσχέδιο» (ό.π., σελ. 21).

[7] Ενδεικτική είναι η συνέντευξη στο *Left.gr* του Νίκου Σαραφιανού, ο οποίος εκτός από μέλος του συλλόγου Γον.Ισ. (Γονεϊκή Ισότητα για το παιδί) και του Διεθνούς Συμβουλίου για την Κοινή Επιμέλεια (ICSP), είναι υποψήφιος δημοτικός σύμβουλος με τον συνδυασμό των αριστερών στο Χαλάνδρι. Η συνέντευξή του έχει τίτλο «Συνεπιμέλεια-ίσος χρόνος για τους γονείς» και μπορεί να βρεθεί στο youtube (ημ. δημοσίευσης 12/09/2020).